

53^e Jaargang

Dinsdag 1 mei 2018

Bewaar het Pand

Uitgave tot bevordering
van de handhaving
van de oude
Gereformeerde beginselen

Meditatie Ambtelijke praktijk

Kerkelijk actueel

Voor de jeugd Sprekend verleden

LEES TOCH DIT!

En te dien dage zullen de doven horen de woorden des Boeks; en de ogen der blinden, zijnde uit de donkerheid en uit de duisternis, zullen zien (Jes. 29:18).

Bijbels rollen in allerlei soorten van de persen. Hoewel er maar één Bijbel is, horen we van allerlei uitvoeringen. Ik doel hier nu niet op vertalingen. Ik denk aan bijvoorbeeld de groene Bijbel, een Bijbel voor vrouwen; recent konden we horen over een Bijbel met duidelijk aangegeven Goddelijke uitspraken. Het is moeilijk te zeggen of we hier beter van zullen worden. Zeker bij de laatste bewerking lijkt het me gevaarlijk te worden. Allicht kunnen we dan vervallen in het gevaar dat er onderscheid komt tussen algemene en bijzondere woorden van God.

Deze pogingen om de Bijbel te doen verstaan hebben stellig te maken met het feit dat velen aangeven de Bijbel niet echt te verstaan. Met dat verstaan worstelen we allemaal. Van nature hebben we allemaal de verkeerde bril op.

Daarom is de belofte van onze tekst uitermate verrijkend. Zelfs doven zullen horen de woorden van “het Boek”. En de ogen der blinden zullen zien. Dit Boek was in Jesaja’s dagen niet onze Bijbel, maar wel een deel daarvan.

In enkele voorgaande verzen echter lezen we ook al over dat Boek: “Daarom is ulieden alle gezicht geworden als de woorden van een verzegeld boek, hetwelk men geeft aan een, die lezen kan, zeggende: Lees toch dit; en hij zegt: Ik kan niet, want het is verzegeld. Of men geeft het boek aan een, die niet lezen kan, zeggende: Lees toch dit; en hij zegt: Ik kan niet lezen”. In beide gevallen kunnen we de inhoud niet verstaan. Zou het niet zo zijn dat een mens inderdaad niet echt kan weten wat de Heere zegt? Hoe komt het dus dat ook de moderne mens niet werkelijk tot de waarheid van Gods Woord doordringt? De Bijbel is een verzegeld boek. Paulus vroeg om de voorbede van de gemeente opdat hem de deur van het Woord geopend zou worden om de verborgenheden van Christus te kunnen spreken (Coll. 4:3). Johannes ziet een Boek, verzegeld van binnen en van buiten met zeven zegelen (Openb. 5:1). Als de Bijbel verzegeld is, helpt het niet dat we de vertaling aanpassen en allerlei uitgaven het licht doen zien, al hoeft dat niet altijd verkeerd te zijn. Johannes weende omdat niemand waardig was het Boek te lezen. De eigenlijke zin was verborgen. De waarheid kon niet tot hem doordringen. In vers 12 wordt de tweede belemmering genoemd: de ontvanger zegt dat hij niet lezen kan. Dan houdt het ook op. Dit was eigen-

lijk het geval met de kamerling, die zelf niet achter de waarheid kon komen.

Zo kan op meerdere manieren de Bijbel onverstaanbaar zijn. Maar we beseffen dat eigenlijk niet echt. We denken de Bijbel te kunnen begrijpen, we denken te weten wat er staat. De één haalt er weer heel iets anders uit als de ander. Daarom zijn er zoveel meningen. Het boek is verzegeld. Wij zijn van nature niet in staat te lezen. Het is de wijzen en verstandigen verborgen.

Maar als de heilstijd werkelijk aanbreekt en als Gods Geest zal werken, dan zullen zelfs doven horen de woorden van dit Boek. Dan wijken de bezwaren en wordt alles duidelijk.

Dus gaat het om de opening der Schrift door Gods Geest. In Openbaringen rust het Boek tenslotte in de handen van Christus. Hij neemt het Boek en opent het.

De uitleg en het verstaan van de Bijbel zijn afhankelijk van God Drieënig. Dan gaan Woord en Geest samen. Dan worden onze ogen verlicht en zien we de wonderen van Gods Wet. Weliswaar maakt de Heere gebruik van menselijke uitleggers, maar zonder Hem zou dat geen nut hebben.

We komen dan bij de Heere terecht! Paulus had het gebed nodig. Het is echter een groot gevaar dat we denken het zelf te kunnen. Dan krijgen we halve waarheden of het gebeurt dat we Gods Woord gebruiken tegen God in. Dan hebben we hier een tekst voor en dan heeft elke ketter zijn letter. Die dagen beleven wij ook nu.

Laatst lasen we in ons blad de raad van Luther om te kloppen op het Woord. Dan zal ons opengedaan worden. Zo worden we bewaard voor een lijdelijk afwachten. De Heere spreekt! In het Woord hebt u goud in handen. In de Bijbel spreekt de Heere tot u. Maar klop en bid en smee. Uw doofheid en blindheid staan niet in de weg. De Heere belooft het ook u dat Hij Zijn Woord en uw hart wil openen. Psalm 119 is een lofzang op het Woord van God. Het vermeldt de weg tot uw behoud. Het is een middel tot vergeving en genezing. Zo komen we dan uit bij het grote geheim: het vleesgeworden Woord, Jezus Christus. In Hem spreekt de Heere Zijn Woord ook tot u. En Gods verborgen omgang vinden zielen waar Zijn vrees in woont. De Heere zegt het ook tot u: Lees toch dit!

P. Roos

College van Lodenstein

Heel veel reformatorische jongeren hebben les (gehad) op het Van Lodensteincollege. Ik heb zelf tien jaar deel uit gemaakt van de Identiteitsraad van dat college. Maar hebben wij al echt college gehad van Van Lodenstein? Deze dominee-dichter uit de 17e eeuw onderwijst ons in zijn meest bekende gedicht: 'Hoog omhoog, mijn ziel, naar Boven! Hier beneden is het niet. Het rechte leven, lieven, loven, is maar waar men Jezus ziet.' Dat mocht ook Jakob aan zijn kleinzoons meegeven.

Jakob geeft de eerstgeboortezegen niet aan Jozefs oudste zoon, maar aan de jongste. Niet aan Manasse maar aan Efraïm. Waarom? Nou, dat heeft met hun naam te maken.

Toen Jozef zijn eerste zoon kreeg, noemde hij hem Manasse. Letterlijk betekent dat: vergetelheid. Want, zo zei Jozef: *God heeft mij doen vergeten al mijn moeite.* Toen Jozef nog een zoon kreeg, noemde hij hem Efraïm: wasdom, groei. Jozef gaf daar de volgende betekenis aan: *God heeft mij doen wassen in het land mijner verdrukking.*

En die naamgeving heeft betekenis voor de zegen die ze hier ontvangen. Het is belangrijk dat we zien dat Jakob hier Israël genoemd wordt. En als Israël krijgt hij van de Heere licht over de betekenis van die namen. Zevenenzeventig jaar geleden had hij bij Bethel de belofte gekregen dat er een groot volk uit hem zou voortkomen: *En uw zaad zal wezen als het stof der aarde (...) en in uw zaad zullen alle geslachten des aardbodems gezegend worden.* Efraïm: dat is de belofte van Bethel: wasdom, groei. En daarom wordt Efraïm hier voorop gezet, voor Manasse.

Dit heeft betekenis voor het leven. Dan hoort Efraïm voor Manasse te staan. Wat bedoel ik daarmee? Wel, een mens is zo gericht op zichzelf. Als hij wat van God ontvangt, dan zegt hij: Manasse. *God heeft mij mijn ellende doen vergeten.* Daar is de mens op gericht. Als we ziek zijn, als we iets verliezen wat ons dierbaar is, dan willen we dat zo spoedig mogelijk te boven zijn. We verbinden

Gods zegen aan onze voorspoed. Als alles voorspoedig gaat, ja dan zegent God ons, dan hebben we tenminste iets aan God. Dan is God vriendelijk, zo denken we. Maar als er tegenslag komt, als er tekort komt, ziekte, rouw. Dan zeggen we: waar is God nu toch? Waarom doet God ons dit aan? Alsof de zegen van de Heere alleen aan de voorspoed verbonden is. Zie je dat de mens van nature liever Manasse vooraan heeft staan?

En dat geldt ook voor het geestelijke leven. We willen gered worden uit de ellende. We willen de ellende vergeten, we willen rusten en genieten van de gemeenschap met God. Een mens wil niet door het geloof leven, maar door aanschouwen. Maar God leidt Zijn volk langs de weg van Efraïm en Manasse. Begrijpen jullie dat?

Efraïm; dat vraagt geloof. *De Heere schenke u wasdom in het land uwer verdrukking.* Gods Kerk moet door vele verdrukking ingaan in het Koninkrijk Gods. En in die verdrukking roepen ze om Manasse. Ze willen geen moeite en verdriet. Daar willen ze zo snel mogelijk vanaf.

Maar in het geestelijke leven moeten we leren leven bij de belofte. Zoals Jakob bij Bethel de belofte kreeg, die hij later in de naam van Efraïm gestalte zag krijgen. En daarna werd het pas Manasse in zijn leven.

Dat is het echte geloofsleven. Dat moet leren leven uit de beloften.

Dat is wat Van Lodenstein ons leert (te zingen op de wijs van psalm 42): *Hoog omhoog, mijn ziel naar boven / hier beneden is het niet! / 't Rechte leven, lieven, loven / is maar, daar men Jezus ziet / Wat men hoort of ziet op aard' / is ons kost'lijk hart niet waard / wil men leven, lieven, loven / Hoog omhoog, mijn ziel naar boven!*

Dan moet ik met Jakob wel kreupel door het leven. Dan ben ik tot hinken en tot zinken elk ogenblik gereed. Maar een ellendig en arm volk mag dan de vinger leggen bij de belofte: *Efraïm! Wasdom.* Straks wordt het anders, dan wordt het Manasse. Hier komen we niet verder dan Efraïm. En daarna een eeuwig Manasse. *Dan zal God alle tranen van hun ogen afwissen; en de dood zal niet meer zijn; noch rouw, noch gekrijt, noch moeite zal meer zijn; want de eerste dingen zijn weggegaan.*

M.A. Kempeneers
www.bewaarhetpand.nl

*Genesis 48:20
Alzo zegende hij
hen te dien dage,
zeggende: In u zal
Israël zegenen, zeg-
gende: God zette
u als Efraïm en als
Manasse! En hij
zette Efraïm voor
Manasse.*

Rond de Paas- en Pinksterdagen is er een belijdenisdienst. Meestal zijn het jongeren die openbare belijdenis doen of zoals wel gezegd wordt ze doen geloofsbelijdenis. Zelf mocht ik daar vele jaren bij betrokken zijn. Onvergetelijk. Nu was op de belijdeniszondag de gewoonte dat de aanstaande belijdende leden van de gemeente, begeleid door de predikant, onder het zingen van de regels 'Jeruzalem dat ik bemin, wij treden uwe poorten in. Daar staan o Godsstad onze voeten' (Psalm 122:1) de kerkzaal binnenkwamen en daarna gingen zij zitten op de stoel of in de bank. Nu ging er van die gereedstaande stoel of bank een welkomstgroet uit. Het moment was altijd ontroerend. Soms heel bijzonder. Soms waren het personen die door de voorzienige leiding van de Heere met de Kerk en zo met het Woord in aanraking kwamen. Enkelen moesten ook gedoopt worden. Aan het belijden doen gaat veelal een periode van bezinning, van overweging, vooraf. Het is fijn als er in die tijd een goed contact is met de predikant of ouderling. Er kunnen vragen zijn. Gemoedsvragen. Geestelijke vragen. Vragen die het belijden raken. Het belijden op de belijdeniszondag en daarna. Want de één staat hier en de ander staat daar in de samenleving. Er wordt ook gehoord: in het gevraagde ja-woord spreekt het persoonlijk geloof. Ook hoort men: belijdenis doen en avondmaal horen bij elkaar. Van een belijdend lid wordt avondmaalsviering verwacht. Al deze vragen zijn niet van nu. Ze werden in de vorige eeuw al gehoord. Nu leven ze in elke gemeente. Vaak ook te zien op de avondmaalszondag na het belijden doen. Een levensvraag is: waarom en waartoe gaat men aan het avondmaal? Wat heeft het Woord, de kerkdienst gedaan? Leven de kerkdiensten? Nog een belangrijke zaak: door de doop in

De wil en het doen van de Heere

de Naam van de drie- enige God is men dooplid van de Kerk geworden. Gedragen op de doopzondag in de kerk, met 's Heeren bedoeling als men mag blijven leven om zeker vanaf 4 of 5 jarige leeftijd mee te gaan naar de Kerk en het christelijk onderwijs te gaan volgen. In het doopuur hebben de ouders beloofd en voorgenomen als hun kind tot zijn of haar verstand gekomen is, in de voorzeide leer naar hun vermogen te onderwijzen of te doen en te helpen onderwijzen. Welk een zegen heeft de Heere erbij gegeven: het christelijke, reformatorische onderwijs. Wat ouders niet kunnen wordt op school gedaan. Het dient tot levenskennis, ontwikkeling, vorming en zegen. Het reformatorische onderwijs is geen traditie van vader op zoon. Een Goddelijke gave, met een Goddelijk doel. Laten docenten zich dit bewust zijn en zich daarvoor inzetten. Nu mag niemand leven met een afschuifstelsel. Want dat is erg. De docent heeft het snel gedaan. Gaat het mis met de jongen of het meisje dan wordt in de eerste plaats gewezen naar de school. Het wijzen naar de ander is in het paradijs al begonnen. Dat er voor de opvoeding en levensvorming thuis, voor de catechese in de kerk en voor de docent op school steeds het gebed tot de Heere zij, Die mildelijk geeft en niet verwijt. En vanzelf is het kind erbij betrokken. Onder ons mogen veel behoeftige, bedelende ouders aan Gods genadetroon zijn. De overtuiging dient in de ontwikkelingsperiode te groeien bij het kind of bij de kinderen dat God de Heere een levensplaats heeft gegeven in de kerk. De plaats kan wisselen. Men kan door werkkring of huwelijk in een andere plaats terecht komen. Dan vindt men voortaan daar zijn of haar plaats. Gaat het over die plaats, God de Heere geeft een goede, juiste plaats. Over de plaats in de Kerk mag en moet zelfs naar het Woord met de Heere gesproken worden. Wie het doet komt op of gaat een goede weg. Wie dit gezocht heeft, komt niet beschaamd uit en stemt niet in met kerkroem of domineesroem. Ook het laatste is een gevaar. Eren om het

werk in de wijngaard staat daarbuiten. Afgeven op kerk of predikant en erin roemen dat men het nu gevonden heeft, heeft geen grond in de Schrift. Mensenverering en -verheerlijking smelten weg als sneeuw voor de zon. Verandering van kerk moet pijn doen. De verlaten Kerk moet men niet kunnen vergeten. Wanneer dit niet zo is, dan is het onttrekken aan de Kerk niet juist en zeker niet recht. Het gaat immers in het leven allereerst om het Woord, de Kerk en de prediking. Daar heeft de Heere ons vanaf ons doopuur aan gebonden. Dat behoort zeker voor elk die belijdenis doet te leven. Met de vraag aan de Heere Hem te kennen. Het leven door en met de Heere. God wil daarop gewezen worden. Welk een wonder is dit. God de Heere maakt dode zondaren tot wedergeborenen. Het geboorteproces voltrekt zich. In Jakobus 1:18 wordt daarop gewezen. Welk een tegenstelling is het met wat staat in de verzen 14 en 15. Op beeldende wijze wordt daar het verloop van het zondeproces beschreven. Maar in vers 18 wordt het heilswonder getekend. Het volmaakte geschenk van God. God de Heere is de Gever van het nieuwe leven. Het waarachtige, eeuwige, onvergankelijke leven. Onverliesbaar. Jakobus gebruikt het beeld van een vrouw die een kind ter wereld brengt. Wat er bij de geboorte en na de geboorte gezien wordt. Gelijk er blijdschap mag zijn in de kraamkamer, zo is er blijdschap in de hemel. Blijdschap over wat er zich op aarde voltrekt en dat naar het wilsbesluit van de Heere. Achter de wedergeborene mens staat de willende God. Middellijk voltrekt zich het willen van God. God doet geboren worden door het Woord der Waarheid. Dat is de prediking, de inhoud ervan en zo de verkondiging van de Waarheid. De enige Waarheid. Door de verkondiging vernieuwt de Heere mensen. Jakobus constateert de werkelijkheid ervan. Het belang van de Woordverkondiging is zeer groot. God de Heere vernieuwt daardoor mensen. Dat gebeurt in de Kerk. De Kerk is 's Heeren werkplaats.

M.C. Tanis

En ingegaan zijnde, vonden zij het lichaam van de Heere Jezus niet....Lukas 24:3-12

De vrouwen bukten in het graf, maar vonden hun Heere niet. Wij zullen allemaal sterven en in het graf komen. U kunt nog bekeerd worden. "God is barmhartig, er is nog een Middelaar. En u bent nog onder de middelen der genade." Twee engelen stonden bij de twijfelmoedige vrouwen. Hun kleding was blinkend wit. Wit wijst op overwinning. Christus heeft de dood en het graf overwonnen. Het geldt: 'Dood waar is uw prikkel; hel waar is uw overwinning?' De ene engel zat aan het hoofd en de ander aan het voeteneinde. De vrouwen waren zeer bevreesd. De vrouwen kregen een preek te horen uit de mond van de engelen. Zij hoorden een bestraffend, een vertroostend en een onderrichtend woord. Dus eerst een bestraffend woord. Jezus had gezegd dat Hij ten derden dage zou opstaan van de doden, maar de vrouwen zochten in hun ongeloof de Levende bij de doden. Het was ook een vertroostend woord, want Christus had de dood overwonnen. 'Hij is opgestaan, zie de plaats waar Hij gelegen heeft.' Tenslotte was het ook een onderrichtend woord: De vrouwen werden onderwezen aangaande de waarheid van de opstanding. Zij moesten komen en zien of het waar was. De verschrikte wachters snelden naar de Joodse raad en vertelden wat er gebeurd was. De opstanding was geprofeteerd in het Oude Testament. Denk bijvoorbeeld aan Jesaja 53:10 'Als Zijn ziel Zich tot een schuldoffer gesteld zal hebben, zo zal Hij zaad zien.' Christus is na Zijn opstanding aan velen verschenen. Op eenmaal zelfs aan meer dan vijfhonderd broederen. (1 Kor. 15:6). Alles wat de Heere voorzegt had, was gebeurd. Zijn lijden, sterven en opstanding. De vrouwen herinnerden zich wat de Heere gezegd had. Gemeenten moeten zich het onderwijs van hun predikanten herinneren. Daar moet acht op gegeven worden. "Ja, kinderen van God, als u eens zult bedenken en indachtig worden alle vermaningen die u hier in de wereld hebt gehad van uw ouders en van vrienden, van vrome gezelschappen en van predikanten, hoe zal u dat zijn tot verheuging en tot blijdschap. Voornamelijk als u daarnaar gehandeld hebt en die hebt opgevolgd, omdat het nu wellicht te laat zal zijn om daar nog naar te luisteren." De vrouwen moesten de boodschap aangaande de opstanding aan de discipelen gaan brengen. Petrus werd met name genoemd. Petrus had dat bijzonder nodig vanwege zijn drievoudige verloochening. Petrus had vertroosting nodig. Op de terugweg verscheen Christus aan de vrouwen. Daarop gingen de vrouwen heen en vertelden alles wat er geschied was.

Toepassing. God heeft de joden verlaten om hun ongeloof. Dat is ons tot een voorbeeld. "Want als wij zien waarom God hen heeft verstoten, zullen wij ook zien dat zulke dingen in ons gevonden worden, zodat God rechtvaardig reden heeft om ons te verlaten." God verliet de Joden omdat zij

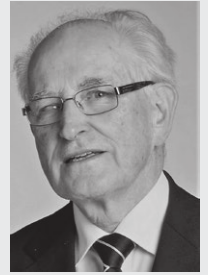
Zijn raad verwierpen. Zij kwamen niet als dorstigen tot de wateren. Zij gaven hun geld voor hetgeen geen brood is. "En zo is het ook met ons. Op welke manier God het met ons probeert, wij willen toch niet naar Hem luisteren." De Joden vertrouwden op hun eigengerechtigheid. Dat wordt ook onder ons gevonden. De Joden beeldden zich in dat het goed zou zijn omdat zij nazaten van Abraham waren. Dat wordt ook onder ons aangetroffen. Gods kinderen hebben niets te vrezen op de dag van de wederkomst. De goddelozen hebben alles te vrezen op die dag. "Vreest, want u zult voor eeuwig door God verstoten zijn en in de hel geworpen worden. Hoe smartelijk en pijnlijk zal dat zijn en dat voor eeuwig." Als iemand tegenwerpt dat het lichaam toch eenmaal opgebrand zal zijn, dan is dat niet waar. God kan immers een braambos in brand steken zonder dat het verteert. Gods kinderen zal totaal geen pijn worden aangedaan. Bedenk dat de engelen tot geestelijk levenden spraken en niet tot geestelijk doden: 'Vrees niet.' Geestelijk doden zijn hieraan te herkennen: Geestelijk doden vallen van de ene zonde in de andere totdat zij er tenslotte in omkomen. Een dode doet alleen maar dode werken. Zo is het met bidden van een dode en met gaan aan het Avondmaal. Een dode trekt zich niets aan van vermaningen en dreigementen. De beloften van God legt hij naast zich neer. 'Daarom, al stelt u hem al de vloeken en straffen voor die God in Zijn hele Woord dreigt, hij zou er niet door afgeschrikt worden om zelfs maar één zonde te laten.' De daden van een dode zondaar stinken. Een dode zondaar walgt niet van zichzelf. De doden tref je aan bij de doden. Dode zondaren voelen zich thuis bij zondaren. Een dode is een vijand van het leven. Een geestelijk dode wil niet dat Christus Koning over hem is. Een dode zondaar is in de macht van de duivel. Een geestelijk levende heeft ook kentekenen. Hij voelt zich niet meer thuis bij geestelijk doden. Een gelovige bewaart en voedt zich door het heilig Woord van God. Dat is de spijs van zijn ziel. Verstand, wil, gevoelens en genegenheden willen God verheerlijken. Een geestelijk levende zoekt de dingen die Boven zijn, waar Christus is, zittende ter rechterhand Gods. Zij bedenken de dingen die Boven zijn en niet die op de aarde zijn. Zij wandelen in nieuwigheid des levens. Zij kennen een vreugde die alle aardse vreugde te boven gaat. Zondaars, bedriegt uzelf niet opdat u zich niet te laat beklaagt. "Daarom, zo waarschuwen wij u, zult u nu een eeuwig leven willen missen om een hand vol ijdelheid? Word toch eens wijs, zondaar. Het wordt ons toch zo aangeboden." De Heere belooft Zijn kinderen: 'Ik leef, en gij zult leven.'

A. van Heteren

DE PREDIKING

“In preken wordt er in hun ogen niet veel anders aangereikt dan een opsomming van de kenmerken en een omschrijving van de ervaringen die een waar gelovige zou moeten hebben voordat hij mag denken dat God iets goeds in hem begonnen is”. Aldus Jannine Kempe.

Nog een citaat uit het RD van 6 april jl.: *“De oorzaak hiervan is de prediking. Jongeren ervaren de prediking niet meer als het verkondigen van de blijde boodschap, waarin de zaligheid in Christus Jezus wordt aangeboden aan eenieder die gelooft. In plaats daarvan krijgen ze stenen voor brood. Ze horen in allerlei toonaarden hoe God Zijn volk bekeert”.*

Beide scribenten zijn docent aan een Reformatorische school.

Het is niet voor het eerst dat vanuit (Reformatorische) onderwijskringen gewezen wordt naar kerk en prediking. Het is duidelijk dat deze docenten bekend zijn met wat er leeft onder de jeugd. Ik ga voorbij aan het feit dat de kerk regelmatig onder vuur ligt. Juist bij hen die dichtbij ons staan. Het zou goed zijn navraag te doen naar de resultaten van het onderwijs onder jongeren. Leraren zouden dan toch een positievere invloed moeten uitoefenen? Dat blijkt dus ook niet zo te zijn.

Op de jongerenpagina van het RD wordt meermalen zinvolle informatie gegeven over jongeren die worstelen met geloofsvragen. Ik werd er meermalen door getroffen. Zij krijgen soms antwoord op hun vragen vanuit de kerk. Ik heb ook wel eens twijfels gehad bij sommige raadgevingen. Dus ik erken dat sommige klachten gegrond zijn. De gewraakte vormen van preken komen inderdaad voor. Wat bedoelt men dan? Het kan zijn dat de bekeringsweg zodanig diep en geladen wordt voorgesteld, dat mensen het gevoel krijgen dat dit voor hen onbereikbaar is. Dit wordt gedaan uit vrees voor zelfbedrog. Dat is niet geheel uit de lucht gegrepen, want ook Gods Woord waarschuwt daarvoor. Maar als er een serie kenmerken wordt voorgesteld, werkt dat ontmoedigend. Zeker ook als deze kenmerken gedompeld zijn in een stijl van innerlijkheid en gevoeligheid. Het gevoel blijft een gevaarlijk terrein.

Als het goed is, zal elke dienaar des Woords worstelen met de vraag hoe we de jeugd en de hoorders bereiken met het Evangelie. De beide leraren raden aan: Breng hen de blijde boodschap, het Evangelie. Ik neem die raad over. Mijn lezers zullen best wel toestemmen dat dit onder ons gebeurt. Evenwel is het zo, dat ook dit nog niet leidt tot geloof en bekering bij de hoorders. Zij lopen met vragen over de toe-eigening. Of, dat komt ook voor, dat onder ons de klacht wordt gehoord dat in kringen van het jeugdwerk juist veel jongeren spreken vanuit een geloofsbezit. Dit geeft al aan dat er onder jongeren wel verschil is in beleving. Onder ons leeft wel eens verontrusting over jongeren die qua bezit hun “leraars overtreffen”. Ik merk dit op om de schaal weer in evenwicht te krijgen.

Anderen met mij zijn juist ook overtuigd van de noodzaak

van een onderscheidenlijke preek. Niet speciaal voor jongeren, maar voor ieder. Het is een goede raad het Evangelie te preken, maar wat houdt dat dan in? Christus Zelf heeft dat volmaakt gedaan. Juist Hij leert in Zijn gelijkenissen dat men zich kennelijk vergissen kan. En dat het waar is wat een oudere eens opmerkte: het zal zo nauw uitgaan. Het luistert nauw. Gods Woord is heel duidelijk in het aangeven van allerlei nabijkomende genade.

Ik lees momenteel een boekje van Flavel over de tekst: Behoed uw hart boven al wat te bewaren is. Je komt ervan onder de indruk dat de Heere meer let op ons hart dan op onze daden. Zouden wij dat dan niet ook doen? De geboden raad kan tot eenzijdigheid worden. Dat kan met alles wel gebeuren; het is geen verwijt. Maar laat men wel bedenken dat de beleving een zwaar accent krijgt in het werk en de bediening van de Heilige Geest. Daarin wordt het voorwerpelijke onderwerpelijk. Zeker, zeker, men moet de zaligheid buiten zichzelf zoeken, en dan gaat het over de grond, maar de vruchten moet u zoeken ook bij uzelf.

Geef dus ook alle aandacht aan het hart, aan de doorleving van het heil. Ik vind het zelfs niet zo verkeerd als jongeren in twijfel en onzekerheid verkeren. Daar begon het op de Pinksterdag toch ook mee? De discipelen kenden deze twijfels ook: wie kan dan zalig worden? We geloven toch ook dat er op onze twijfels een antwoord gegeven wordt? Zou het daar soms aan ontbreken? Ik vermoed dat dat mogelijk is. Zelf denk ik in bescheidenheid dat de prediking soms te algemeen blijft. Globale aanduidingen die iedereen wel weet, maar niet het echte leiden van de zielen tot Jezus. Ik weet zelf ook dat dat een moeilijke opgave is. Veel oudvaders wisten dat beter. Zij konden knopen in het zielenleven ontbinden.

Ik erken dus dat er grond is voor wat Post en Kempe opmerken. Maar misschien zoeken zij een wat andere oplossing. Een geloof zonder onzekerheid, of zonder strijd of zonder gemis? Ik wil dat niet aannemen, maar men hoede zich daar wel voor. Juist in onze onzekerheden klinke frank en vrij het volle Evangelie. Wat bij mensen onmogelijk is, is mogelijk bij God.

Ik heb oog voor de bezwaren die genoemd werden. Ik val hen niet zonder meer bij in de veel te vaak gehoorde kritiek op wat kerk en dominees verkeerd doen. Gisteren las ik bijvoorbeeld dat de catechese alom onvruchtbaar is. Laten we ophouden steeds weer te wijzen naar de kerk. Er is een Amerikaans lied over “the old country church”. De stijl is niet de mijne, maar wat een weldaad als er zoveel liefde en waardering uitstraalt voor de kerk. Het betreft toch de kerk van Christus? Laten we deze steunen en liefhebben!

Het geweten (1)

“... al is het dat mij mijn consciëntie mij aanklaagt”

Over de plaats van het geweten in de opvoeding en de bekering

In het bijzonder leerzaam boek ‘De Heilige Oorlog kunnen we het volgende lezen. Nadat de stad Mensziel is ingenomen door Diabolus zijn de nachten somber. En in een van die nachten begint de oude heer Stadsschrijver (het geweten) hardop te praten. Bunyan schrijft dan: “Zijn woorden klinken als donderslagen in de stad.” Bij de betekenis van het geweten in de opvoeding en bekering willen we in een aantal artikelen stilstaan. Als er ooit een tijd geweest is waarin bezinning op de betekenis van het geweten van het allergrootste belang is, dan is het wel in onze dagen. Als we alleen maar denken aan alles wat op ons en onze gezinnen afkomt via de sociale media. Ik wil beginnen met een aantal inleidende opmerkingen.

Geliefde lezer, ieder van u heeft een geweten. Om dat te bewijzen, vraag ik u heel eenvoudig om in gedachten een bepaalde herinnering op te roepen waarover u zich nu schaamt.

Misschien is er iets wat u zichzelf nog heel goed kunt herinneren en waarvan u denkt: *‘Dat ik dat heb kunnen doen of dat ik dat heb kunnen zeggen!’* Als u of jij zich iets dergelijks weet te herinneren, bewijs ik daarmee dat u een geweten hebt. Het feit dat u dit nog weet en dat u zich daar nu nog voor schaamt, heeft alles te maken met de functie van het geweten.

Kinderen begrijpen dan ook gelijk wat je bedoelt als je spreekt over *‘die stem van binnen’*.

Ons geweten klaagt ons aan, of juist niet. Het geweten gaat altijd, sprekend of zwijgend met ons mee. Ons geweten zegt ons of iets goed dan wel verkeerd is. Hoe diep de mens ook zinkt, de stem van het geweten laat zich altijd nog horen, tenzij het uiteindelijk is dichtgeschroeid.

Dat goed en kwaad niet hetzelfde zijn, weet ieder mens. Dat er verschil is tussen waar en onwaar, recht en onrecht stemt iedereen toe.

De mens kan denken, willen en voelen. Het geweten gaat boven die vermogens uit, heeft er gezag over en legt de maatstaf aan van wat we *mogen* denken, willen en voelen.

Het geweten is wat we noemen *reactief*, dat wil zeggen, het reageert op onze daden en spreekt er een oordeel van goed of fout over uit.

Ons geweten is van onszelf, heel individueel bepaald, maar staat tegelijk tegenover ons en handhaaft een orde die de mens niet zomaar straffeloos opzij kan zetten.

Het geweten, zegt de psychologie en de opvoedkunde, is een product van de geen verboden van de ouders. De ouders leren kinderen wat goed en kwaad is. als een kind vaak genoeg hoort wat goed en fout is, wat wel of niet mag, dan gaat hij dat oordeel van de ouder in zichzelf opnemen en gaat naar dat oordeel handelen zonder de aanwezigheid van de ouder. Een kind kan dat oordeel afzwakken of versterken.

Hoe het geweten gevormd wordt, daarbij spelen allerlei omstandigheden een rol. Wordt een kind opgevoed door strenge of heel gemakkelijke ouders bijvoorbeeld.

Ook de cultuur waarin we leven speelt een rol bij de ontwikkeling van het geweten.

Het is niet onverschillig aan welke invloeden een kind wordt bloot gesteld. Per volk kan er een heel verschillende invulling ontstaan van het geweten. Wat het ene volk prijzenswaardig vindt, kan bij een ander volk sterk worden afgekeurd.

Het geweten krijgt ook een invulling die dus ook per streek verschillend is.

Er zijn dus vele, wat wij noemen, ‘toevallige’ elementen die de inhoud van het geweten van buitenaf bepalen zoals geboorte, opvoeding, cultuur, omgeving, streek, godsdienst, en volk.

Is het geweten dan helemaal een product van buitenaf omdat het zo verschillend is? Nee.

Want ieder mens heeft een geweten mee gekregen vanaf zijn geboorte. Over dat geweten en de vorming er van zegt de Schrift een aantal fundamentele dingen, waar we nu eerst naar willen luisteren.

In de Schrift zie ik twee mensen tegenover elkaar staan. Wat een contrast! We zien Felix op zijn troon. Zijn naam betekent: ‘gelukkig’. Hij is machtig en rijk. Hij heeft carrière gemaakt. Hij is de rechter, maar hij heeft een slecht geweten, want als er gesproken wordt van rechtvaardigheid en matigheid en het toekomstige oordeel, dan wordt deze ‘gelukkige’ ongelukkig en zéér bevreesd. Tegenover hem staat de apostel Paulus. Hij is gevangen en waarschijnlijk ook geboeid. Ik zie hem daar voor me staan, met de kettingen aan de handen en voeten, zoals hij in het volgende hoofdstuk zegt tegenover Festus: *‘Ik wenste wel dat u in alle dingen was zoals ik, uitgenomen deze banden, deze boeien.’*

Zo staat hij daar; als een veroordeelde, als een crimineel, opgepakt door de politie. Vals beschuldigd. En in het hart van Paulus... is geen spoor van vrees. Hoe kan dat? Wel omdat hij daar vrij staat, want hij heeft een goed geweten! Hij zegt het ook (vers 16): *‘Daarin oefen ik mijzelf, om altijd een onergerlijk geweten te hebben, voor God en de mensen.’* ‘Waar ze me ook van beschuldigen’, zegt Paulus, ‘dit weet ik, ik sta hier als een vrij man, met een goed geweten.’

Wie is er nu eigenlijk gevangen? Paulus of Felix? Paulus is vrij! En Felix? Hij is gevangen. Zoals één van de Puriteinen zei: *‘Een kwaad geweten is een gevangenis waaruit je nooit meer kunt ontsnappen.’*

Deze geschiedenis laat ons zien dat de Bijbel spreekt van een geweten: Paulus mag een rein geweten hebben, het geweten van Felix daarentegen klaagt hem aan. Lezer een vraag tot slot ter bezinning: Welke plaats heeft het geweten in uw leven?

A.A. Egas

Lessen uit 1 Thessalonicensen (3)

Het Evangelie in Thessalonica

...en dat deze Jezus is de Christus, Dien ik, zeide hij, ulieden verkondig. En sommigen uit hen geloofden en werden Paulus en Silas toegevoegd, en van godsdienstige Grieken een grote menigte, en van de voornaamste vrouwen niet weinige. (Handelingen 17: 3b-4)

Prediking

De vorige keer hebben we gezien hoe Paulus en Silas, samen met Timotheüs, naar Thessalonica werden gezonden. In de synagoge van die havenstad heeft Paulus allereerst de Schriften van het Oude Testament geopend. En vanuit die Schriften heeft hij aangetoond dat de Christus moest lijden en opstaan uit de doden.

Maar Paulus heeft nog iets gedaan. Hij heeft ook *'Jezus verkondigd'*. Dat betekent: Hij heeft verteld over de komst van de Heere Jezus naar deze wereld, over Zijn geboorte, Zijn onderwijs, Zijn wonderen, Zijn lijden, Zijn sterven, Zijn opstanding en hemelvaart. Om het met een woord van Paulus uit de Galatenbrief te zeggen: Paulus heeft Jezus *'voor ogen geschilderd'*. En dan het derde wat Paulus deed in de synagoge van Thessalonica. Hij heeft vooral ook laten zien, dat de Christus over Wie de Schriften van het Oude Testament zo duidelijk getuigden dat Hij moest lijden en opstaan, en de Jezus Die hij verkondigde, Eén en Dezelfde is: *'en dat deze Jezus is de Christus, Dien ik ulieden verkondig'*.

Later blikt Paulus op deze prediking terug. In 1 Thessalonicensen 1: 5 schrijft hij: *'Want ons Evangelie is onder u niet alleen in woorden geweest, maar ook in kracht, en in den Heiligen Geest, en in veel verzekerdheid'*. Later hopen we bij deze woorden nog uitvoeriger stil te staan.

Uitwerking

Heeft deze prediking van Paulus vrucht gedragen? Ja, want we lezen in Handelingen 17: 4: *En sommigen uit hen geloofden en werden Paulus en Silas toegevoegd, en van godsdienstige Grieken een grote menigte, en van de voornaamste vrouwen niet weinige.*

Drie groepen mensen worden hier genoemd. De eerste groep wordt gevormd door *'sommigen uit hen'*, dat zijn – zo is uit de context af te leiden – dus sommige Joden. Het Evangelie draagt allereerst vrucht onder hen.

Een tweede, grotere groep wordt gevormd door de *'godsdienstige Grieken'*. Als in het boek Handelingen de term *'godsdienstig'* of *'Godvrezend'* wordt gebruikt, is dat bijna altijd een aanduiding voor heidenen die onder het beslag zijn gekomen van het Woord van Israëls God en die met de synagoge meeleven. Overigens zonder zelf besneden te zijn. Welnu, ook uit deze groep komen er mensen tot bekering en geloof. Ze waren al enigszins voorbereid. De Heere had hen al laten kennismaken met de Schriften van het Oude Testament. Maar nu mogen ze komen tot kennis van de beloofde Christus der Schriften!

En dan is er nog een derde groep, die bestaat uit een aanzienlijk aantal van de *'voornaamste vrouwen'*. Vrouwen uit de hogere sociale lagen van de bevolking. Steeds weer zien we in Gods Woord hoe juist de vrouw, die overigens ook als eerste het oor te luisteren legde bij de satan, door de Heere wordt opgezocht onder het Evangelie. De Bijbel is ook in dat opzicht zeker geen vrouwonvriendelijk boek!

Gods Geest

Hoe deze drie groepen mensen hebben gereageerd op de prediking van Paulus, wordt in vers 4 op twee manieren aangeduid. Twee keer staat er in het Grieks een zogenaamd passivum, een lijdende vorm. Nogal eens wordt door Bijbeluitleggers gesproken over een *passivum divinum*: een lijdende vorm die wijst op Gods werk. Welnu, zo zou ik ook deze tekst willen lezen.

Allereerst vertelt de Bijbel ons dat de bekeerlingen in Thessalonica *'geloofden'*. Letterlijk staat er: ze werden overtuigd. Ze werden overtuigd van de noodzaak

van Christus' lijden en opstanding. Niet alleen in het licht van de Schriften, maar ook in het licht van hun eigen verzondigde leven. Ze werden overtuigd van het feit dat ze een Borg nodig hadden voor hun schuld.

Ze werden ook overtuigd van het feit dat Jezus de door God gegeven Zaligmaker is. Dat er geen andere Naam onder de hemel gegeven is. En dat er geen leven is buiten Christus.

Nee, dat is niet alleen maar een zaak van het verstand geweest, al was dat er zeker bij betrokken. Dat is ook niet slechts een zaak van het geweten geweest, al zal hun geweten zeker hebben gesproken. Maar het was bovenal een zaak van het hart. Ze werden overtuigd door de Heilige Geest. Die werkte immers krachtig onder de prediking van Paulus. Hij werkte *'aan twee kanten'*. Enerzijds gaf Hij Paulus en zijn reisgenoten *'alle vrijmoedigheid'* (1 Thessalonicenzen 2: 2). Anderzijds werkte Hij in de harten van de Thessalonicenzen. Hij overtuigde hen en bracht hen tot het ware geloof.

Toegevoegd

Het tweede dat ons verteld wordt over de bekeerlingen in Thessalonica, is dat ze *'Paulus en Silas werden toegevoegd'*. Daar ligt opnieuw iets in van het wondere genadewerk van God. Sommigen uit de Joden, veel godvrezende Grieken en een aanzienlijk aantal voornamen vrouwen werden toegevoegd aan Gods knechten. Ze waren niet beter of waardiger dan de anderen in Thessalonica. Hun bekering en geloof was alleen te danken aan het feit dat Gods Geest hen overtuigde en hen toevoegde.

En toen werden ze ook nauw verbonden aan Gods Woord. Ze werden toegevoegd aan de dienaren van het Woord. Wat zullen ze met honger en betrokkenheid geluisterd hebben naar de prediking van deze mannen. En wij?

A.J.T. Ruus

Gods berouw.

We gaan naar 1 Sam. 15. Dit hoofdstuk handelt over de geschiedenis van Saul en de Amalekieten. We horen God die aangrijpende woorden spreken tot Zijn oude knecht Samuël: Het berouwt Mij dat Ik Saul tot koning gemaakt heb! Dat ernstige woord wordt aan het einde van het hoofdstuk nog eens herhaald. Altijd weer wordt de vraag gesteld wat wij onder Gods berouw hebben te verstaan! De vraag klemmt temeer, omdat wij in hetzelfde hoofdstuk ook lezen dat God geen mens is, dat Hem iets berouwen zou (vers 29). Spreekt dat elkaar niet tegen?

Als we lezen dat God geen mens is, is Zijn berouw dus ook niet zoals bij ons. Wij kunnen berouw krijgen over een beslissing die we namen, omdat we van onszelf wispelturig of besluiteloos zijn. Onzekerheid, wispelturigheid en onberekenbaarheid is er niet in God. Die gedachte moeten we ver van ons werpen. Ook kunnen we berouw krijgen over een zonde die wij begingen. Dan hebben we kwaad gedaan en hebben we er spijt van gekregen. Ook dat is er niet in God. Die gedachte moeten we nog verder van ons werpen! Maar we lezen dan toch maar dat het God berouwde dat Hij de mens gemaakt had, zie Genen 6:6. En hier lezen we weer dat het Hem berouwde Saul koning gemaakt te hebben! Hoe zit dat?

We moeten nooit vergeten dat God zo groot is en wij zo verduisterd in ons verstand, dat wij Hem nimmer zullen doorgronden. Daarom daalt de Heere in Zijn Woord af tot ons niveau; opdat wij iets zouden verstaan, ook aangaande de vraag Wie God is! Zo spreekt Gods Woord ook van Gods berouw, opdat we iets van het innerlijk gevoelen van Gods hoge Majesteit zouden aanvoelen, en...sidderen! Hij spreekt op mensvormige wijze, om ons ervan te doordringen dat God geen koud, hard en gevoelloos Wezen is, maar een Persoon met een hart! Eigenlijk geeft Genesis 6 zelf een verklaring als we lezen dat het "Hem smartte aan Zijn hart" dat Hij de mens op de aarde had gemaakt.

Natuurlijk is het waar dat Gods werken Hem van eeuwigheid bekend zijn en dat Zijn Raad zal bestaan en dat Hij al Zijn welbehagen zal doen! Natuurlijk is het waar dat God onveranderlijk is. Maar dat van Gods berouw is ook waar! En als het ons nooit tot in het diepst van onze ziel aangreep, als we lezen van Gods berouw, als het nog nooit bracht tot waarachtig, menselijk berouw over onze val en over onze verlorenheid, dan zijn we nog net als Saul, die deze vreselijke woorden ook aangezegd kreeg, maar er niet wezenlijk door veranderde.

Twee dingen vind ik aangrijpend in dit hoofdstuk. Het eerste is dat van de aanwezigheid van Gods berouw. Het tweede is dat van de afwezigheid van Sauls berouw! Die twee hebben alles met elkaar te maken! God betreurt en veroordeelt het zondige gedrag van Saul. Wat is toch

een mens! Kreeg u al berouw over uw daden en bestaan voor God?

Ds. P. den Butter schrijft hier in zijn boek 'Leve de koning!' het volgende van: "Wanneer is er sprake van Gods berouw? Gods berouw is een verandering in wat God doet omdat er bij de mens een verandering kwam. Als de mens berouw heeft, duidt dat op een verandering in zijn hart. Gods berouw is geen verandering in Gods hart, maar een verandering van Zijn daden die een gevolg zijn van veranderde omstandigheden. Toegepast op Saul en zijn zalving tot koning, betekent het dat de keus van de Heere voor Saul verbonden was aan de gehoorzaamheid die Hij van Saul mocht verwachten. Was die gehoorzaamheid er niet en verandert Saul in zijn verhouding tegenover de Heere, omdat hij innerlijk verandert, dan verandert Gods gedrag tegenover hem ook. Die verandering wordt dan Gods berouw genoemd, al is het een andersoortig berouw dan het berouw van mensen. De Bijbel gebruikt deze mensvormige uitdrukking om aan te geven dat Gods houding tegenover de mens verandert als diens houding tegenover God verandert. Wel klinkt in het woord 'berouw' ook door dat het de Heere verdriet doet als Hij Zijn houding tegenover Saul noodgedwongen moet veranderen. Ja, het bedroeft de Heere als een mens zich niet houdt aan de dingen die de Heere met hem wilde afspreken". Tot zover het citaat.

Aangrijpend wordt ons verteld hoe Samuël en Saul uiteengingen. Het was de laatste ontmoeting. Deze gebeurtenis grijpt hen beiden erg aan. Toch is de reactie verschillend. Van Samuël lezen wij dat hij leed heeft geleden om Saul. Maar Saul is slechts bang voor gezichtsverlies! Onder de indruk van Samuëls bestraffing, belijdt hij zijn schuld. Maar omdat zijn schuldbelijdenis nog gepaard gaat met allerlei verontschuldigungen, kunnen we zijn schuldbelijdenis als niet oprecht aanmerken. Ik heb naar het volk geluisterd, zegt hij. Met andere woorden: het volk wilde dit persé. Ik kon daar niet tegen op!

Als Samuël zich verwijdt, trekt Saul nog aan hem om hem daarvan te weerhouden: de breuk tussen de gezaghebbende profeet en de wankelende koning mag niet zichtbaar worden. Saul vreest gezags- en gezichtsverlies. En wie zich nog om dergelijke zaken bekommert, zelfs nadat hem de verwerping van Godswege is aangezegd,

is nog verre van zondaar voor God! Na deze laatste ontmoeting is er in het leven van koning Saul een heel andere periode aangebroken. Die van de verdergaande verharding. In Sauls leven zou een ander opdoemen, dé ander, van wie de oude profeet reeds gesproken had. Hij zou die ander niet accepteren en respecteren. Maar wie, die zelf nooit verwerpelijk werd in eigen oog, zal ooit bukken en buigen voor die Ander, de Man naar Gods

hart, de grote Davidszoon? Waar het in Sauls leven nimmer toe kwam, omdat hij niet wilde capituleren en schuld belijden, daar moet het in ons leven wel toe komen. Kust de Zoon, opdat Hij niet toorne en gij op de weg vergaat, wanneer Zijn toorn maar een weinig zou ontbranden. Welgelukzalig zijn allen die op Hem betrouwen. Psalm 2.

K. Hoefnagel

Ontmoetingsdagen

Het is hiermee wonderlijk gesteld: de massa ontbreekt, enkelingen vragen ons deze dagen niet op te heffen.

Er zijn twee motieven die deze dagen luister verlenen. Men kan komen voor de onderwerpen die behandeld worden. Dat is een eerste doelstelling: bezinning op het Woord van God. Zelfs ook op de oude Gereformeerde beginselen, zoals onze stichting dat aangeeft.

Er is nog een goed doel, namelijk de onderlinge ontmoetingen. Ik ben er zelf tot nu toe steeds, en dan neem ik met genoeg deel aan de onderlinge contacten. Onbekenden worden je vrienden en je broeders. Ik merk dat ook de bezoekers daarvan genieten. Je spreekt oude bekenden. Ik merk ook dat er gesproken wordt over het persoonlijke leven. Rond Pasen viel het me op: de vrouwen en de Emmaüsgangers "boodschappen" de opstanding aan de discipelen. Dat in onderscheid van de apostelen die moeten gaan "verkondigen". Beide vormen worden op een ontmoetingsdag mooi gecombineerd. Het ambtelijke en ook het persoonlijke spreken. Dat zijn toch gezegende vruchten. Wat rijk als we elkaar mogen ondersteunen in de

persoonlijke strijd. Ik beveel dat hartelijk aan. Hebt u er geen behoefte aan? Lege banken spreken een taal, een beschamende taal. Dat was ooit anders. Men zag welhaast een grote schaar, met klanken van de blijdeste maar vervullen berg en velden. Hoe vult u uw agenda in? De Heere Jezus móest zijn in de dingen Zijns Vaders. Dat stond op elke bladzijde van Zijn agenda. En Zijn volk? Bij mij is dat vaak anders, maar dus is het goed dat ik via deze dagen ook de gelegenheid aangrijp om God en Zijn volk te ontmoeten. We moeten ook op deze manier de dagen uitkopen!

Er is ook nog het onderling spreken over de kerkelijke en gemeentelijke achtergronden. Ook daarin kunnen we elkaar bemoedigen. Geen afbrekende gesprekken, maar wel opbouwend spreken over de kerkelijke nood, die velen ook meedragen. Ik wil met deze enkele woorden de bezoekers stimuleren en de afwezigen opwekken. Het gaat dus "om vriend en broederen".

P. Roos

BOEKBESPREKINGEN

Koert van Bakkum, Jaap Dekker, Henk van de Kamp, Eric Peels (red.), Spelen met Leviathan. Monsters in Bijbel, theologie, religie en kunst, Apeldoornse Studies 71, 288 blz., € 22,50, paperback, Uitgave Buijten & Schipperheijn, ISBN 978 90 5881 990 1.

Leviathan is een symbool van levensbedreigende krachten in natuur en geschiedenis. Maar God heeft ook deze machten in Zijn hand. Dit boek behandelt de relevante passages uit het Oude en Nieuwe Testament en uit de cultuur. Vorig jaar werd er een Engels boek over het thema Leviathan gepubliceerd. In de Nederlandse uitgave over hetzelfde thema zijn ook enkele nieuwe artikelen opgenomen.

Uit Gadsbys Hymnbook, selectie van Gadsby's Hymns met melodie en vertaling, in ringband uitgegeven, 142 blz., € 19,95, Uitgeverij 'de Ramshoorn' Goes, ISBN 9789461151094.

In 1814 verscheen een hymnbook van de hand van William Gadsby. In de Strict- Baptists- gemeenten wordt dit hymnbook nog steeds gebruikt. Gadsby schreef zelf hymns, maar verzamelde ook gedichten van anderen: Hart, Newton, Toplady, Berridge, Watts en Cowper.

Later werden er nog hymns van Joseph Charles Philpot toegevoegd. De nu uitgegeven selectie bevat 52 hymns (van de 1156 in de huidige uitgave), voor elke week één. Zij gaan over: God, Christus, genade, berouw en bekering, gebed, voorzienigheid, de wet, het Evangelie, lofprijzing, enzovoort. Voor de christelijke feestdagen zijn er nog 9 toegevoegd. Totaal dus 61. De melodie wordt eenstemmig en vierstemmig weergegeven. Er is een niet- metrische Nederlandse vertaling toegevoegd. Wie graag liederen van Gadsby wil zingen kan in deze bundel goed terecht.

De Verrassing
Bungalowpark

Welkom terug op ons park!

Al 60 jaar
verrassend op Texel!

www.deverrassing.nl | 0222 31 89 06

helpende handen

staat
naast je

- **Parkinson in het gezin**
Voor mantelzorgers en familieleden van mensen met Parkinson
maandag 14 mei - 19.30 uur • Woerden • H.M. Lobbezoo
- **Wonderlijk gemaakt speciaal voor thuis**
Voor ouders van kinderen met een verstandelijke beperking
donderdag 17 mei en woensdag 30 mei - 19.45 uur • Barendrecht
- **Zangavond**
150 mensen met een beperking zingen in de Doelen
maandag 21 mei - 18.45 uur • Rotterdam • Pieter Heykoop en ds. C. van Krimpen
- **Ontmoeting**
Voor volwassenen met een visuele beperking en hun partners
zaterdag 26 mei - 11.00 uur • Ermelo
- **Ontmoeting**
Voor jongeren die het Pro volg(d)en
zaterdag 26 mei - 10.00 uur • Geldermalsen en Buren
- **Geef me de 5**
Voor (nieuwe) leden van Helpende Handen
donderdag 31 mei - 19.30 uur • Rijssen • Colette de Bruin
- **Ontmoet en beleef**
Voor jongeren met een lichamelijke beperking
zaterdag 2 juni - 15.00 uur • Zegveld • Willemien Hilberink

Voor meer informatie en aanmelden:
0348 48 99 70 • info@helpendehanden.nl
www.helpendehanden.nl

Van de redactie

Verschijsning volgende nr.

Het volgende nummer zal verschijnen D.V. dinsdag 15 mei 2018. Kopij graag binnen donderdag 3 mei.

Pinksterappel

Tweede Pinksterdag te Weesp. Onderwerp: de werking van de Geest in het Oude Testament. Sprekers: ds. D.J.T. Hoogenboom en ds. A.K. Wallet. Meer informatie: www.pinksterappel.nl

Ambtsdragersconferentie

D.V. zaterdag 16 juni 2018. Spreker: Ds. M.A. Kempeneers.

Koning Willem- Alexander

We willen koning Willem- Alexander van harte gelukwensen met zijn verjaardag. We wensen hem van harte Gods onmisbare zegen toe in het nieuwe levensjaar.

CBB

'Bewaar het Pand' is voor mensen met een leesbeperking beschikbaar bij de CBB (Chr. Bibliotheek voor Blinden en Slechthzienden). Tel. 0341- 565499, e-mail info@cbb.nl

AvH

HARKES
Begravenissen

Persoonlijke zorg voor uw begrafenis

Dokter Hamburgerlaan 59
2771 JR Boskoop

www.harkesbegravenissen.nl

Wij verzorgen alleen begravenissen

0172 - 21 21 22

VAN STAVEREN
begrafenisverzorging

Met aandacht, zorg en respect

Dag en nacht bereikbaar
(0172) 23 33 38

Wij verzorgen alleen begravenissen

Vraag vrijblijvend het boekje
"Mijn Laatste Wens".

www.vanstaverenbegravenissen.nl
info@vanstaverenbegravenissen.nl

Begrafenisonderneming
de Jongh

*Voor een waardige en stijlvolle verzorging
van alleen begravenissen*

Hardinxveld-Giessendam 0184 - 61 11 54	Dordrecht e.o. 078 - 641 27 40	Waardenburg 0418 - 65 20 39
--	--	---------------------------------------

H. de Jongh D.D.E. Melleste M.K. Ligthart A.J. van Lieburg

**Dag en nacht
persoonlijk
bereikbaar.**

www.begrafenisondernemingdejongh.nl

UITNODIGING

D.v. vrijdag 1 juni 2018

Gereformeerde Gemeente Dordrecht

Mauritsweg 286 - aanvang 19.30 uur

Lentekind

Verlies, verdriet en verder...

Spreekster: Mw. Kunz

Reformatische vereniging
voor ouders bij wie tijdens
de zwangerschap of kort na
de geboorte kind(eren)
zijn overleden

 **In de knop
gebroken**

www.indeknoopgebroken.nl tel: 06-49 49 94 99

*'Mijnvakantiestek,
uw vakantiestek'*

Vakantiehuis huren? Boek voordelig direct bij de eigenaar

- ✓ *Top locaties*
- ✓ *Vakantieparkenoverzicht*
- ✓ *Christelijke doelgroep*
- ✓ *Verhuur uw vakantiehuis*
- ✓ *Uw eigen site*
- ✓ *Gratis proef*
- ✓ *Reviews, social media buttons*

MIJNVAKANTIESTEK.NL

Help de Grace and Truth gemeente met vervoer van leden naar de diensten

Voor veel leden van de Grace & Truth gemeente is vervoer van en naar de kerkdiensten lastig. Steunfonds Israël | Isaac da Costa helpt door vervoer te verzorgen met een eigen personenbus.

Deze bus wordt óók ingezet bij doorde weekse bijeenkomsten voor Holocaust overlevenden.

**Dit werk is afhankelijk
van uw gift. Help mee!**
NL91 RABO 0395 219 582
o.v.v. kerkvervoer.

Israel avonden met ds. D. Zadok over 70 jaar Israel
**25 mei in Vianen - 26 mei in Urk -
30 mei in Dordrecht-C**

STEUNFONDS ISRAËL
www.steunfondsisrael.nl

ONTVANG GRATIS EEN HERDENKINGSBOEK VAN DE HEIDELBERGSE CATECHISMUS!

Bent u nog geen nieuwsbrieflezer of donateur van onze Stichting? Meld u aan via www.svvhed.org en ontvang dit geschenk!

Of bel voor informatie en/of presentatie
01 80 51 08 90.

Voor giften: NL35 ABNA 0548 9879 20.

WAT TE DOEN BIJ EEN STERFGEVAL?

**CHRISTELIJKE
BEGRAFENISONDERNEMING
JANSSEN**

Kijk voor onze tarieven en wilsbeschikking
op onze website cbjanssen.nl.

Apeldoorn
055 204 1003

Nunspeet
0341 209 001

Rijssen
0548 209 011

De waterkamer 50, 7325 HW Apeldoorn
info@cbjanssen.nl www.cbjanssen.nl